

Det vejhistoriske hjørne

Alle de mange i Danmark, som er interesserede i vejenes og broernes historie, får nu et vejhistorisk hjørne i Dansk Vejtidskrift, hvor de kan komme frem med det inderste om deres kæpheste udi vejhistorien. Men det skal være emner, som kan behandles kort og koncist, for der er kun spalteplass til ca. 1/2 side hver måned. Vi har foreløbig lovning fra flere personer,

som vil bidrage til det vejhistoriske hjørne: seniorforsker Michael Hertz, mag.art. Kirsten-Elizabeth Høgsbro, arkivar Steffen Elmer Jørgensen, ingeniør Arne Rosenkvist – som lægger ud i dette nummer – dr.phil. Per Ole Schovsbo og undertegnede.

Alle andre er naturligvis også meget velkomne til at komme med indlæg i Vej-

tidsskriftet, men husk: det skal være korte indlæg, som kun fylder et ”hjørne”. Længere artikler kan publiceres i Dansk Vejhistorisk Selskabs tidsskrift VEJHISTORIE, som udkommer to gange om året. Henvendelse til undertegnede i begge tilfælde enten på cjh@vd.dk eller Vejdirektoratet, Postboks 1569, 1020 København K, att. Carl Johan Hansen.

De gamle Milesten

Milestene er i dag fredede mindesmærker, som man bør stoppe op og nyde synet af. De er små kunststykker, de fleste drejet i granit. Den milesten, der her beskrives, er den eneste, der står i Hedensted kommune, hvor forfatteren er bosiddende. Den ligger på den gamle hovedvej 10 mellem Vejle og Horsens.

Allerede i 1683 havde Ole Rømer fastsat den Danske mil til 12.000 alen eller 24.000 (Tyske) fod, der er lig med 7.538 m. Milen blev inddelt i halve og kvarte mil. Så når vi i gamle historier støder på begreber som ”En fjerding vej”, er det en kvart mil eller næsten 2 km vej, der hentydes til.

Da milen skulle sættes på den Østjyske hovedvej, gik man ud fra Koldinghus, der, som Jyllands eneste kongeslot, beliggende ved grænsen imellem Kongeriget og Hertugdømmerne, var et naturligt udgangspunkt for milen i Østjylland. Milestenen på hovedvej 10 har derfor oprindeligt været 6 mil målt fra Koldinghus. 7-Milestenen står i den sydlige del af Horsens og har stadig Fr VII navnetræk.

Denne milesten har Fr. 8's navnetræk samt 10 km. Der var før malet ”fra Horsens” på stenen, men det er nu, som det ses på billedet, fjernet ved den nyeste restaurering.

Metersystemet blev indført i Danmark den 4. maj 1907, og kilometrene afløste dermed de gamle mil. Frederik den 8. var jo blevet konge året før, så her har vi én af de få sten med Fr. 8's navnetræk.

Navnetrækket er her hugget med et

stilistisk 8-tal i stedet for de vanlige romertal. Tallet er hugget meget dybt, så her har man først fjernet det gamle romertal (sikert FR VII) og så hugget det nye 8-tal.

Om det ligefrem blev befalet, at man skulle genbruge de gamle milesten til fremtidige 10 km-sten, kan forfatteren ikke finde belæg for. Men det er en kendsgerning, at Vejle amt gjorde det, og dermed omhuggede de gamle mil og kongenavnetræk. Heldigvis var man ikke så ivrig i resten af landet, så de fleste andre steder kan man se de originale milesten.

Forfatteren foran den sidste af de gamle Milesten, der findes i Hedensted kommune. Den er nu 10 km sten på landevejen mellem Hedensted og Horsens.

Det vejhistoriske hjørne

Det, at en gammel mil kom til at hedde 10 km, slog aldrig igennem i Danmark på samme måde som i Norge og Sverige. Men den Svenske mil, der var indført af Dronning Kristina, var jo også 10.688 meter, fordi den Svenske alen var større end den Danske alen. Dermed blev de 12.000 Svenske alen til 10.688 meter. Det var derfor naturligt for Svenskerne at kalde de nye 10 kilometer for en Mil. Nordmændene må jo nok have udmålt deres mil i unionstiden med Sverige, siden de også bruger mil om 10 km. Det må vi have bekræftet af vores Norske kolleger.

Men tilbage til vores mil- og kilometersten; her vil man ved et næreftersyn af stenen se en gammel skade, et skudsår. Det får tankerne hen på krigens dage. Men når man får historien fortalt af de gamle på egnen, må man beskæmmede konstatere, at det var drengestreg i sommeren 1945, der tilføjede stenen sit sår og ikke et af frihedskampens slag, der har stået her på landevejen imellem Hedensted og Horsens.

At genbrugstanken levede i bedste velgående i 1907, så stenen blev brugt som 10-km sten, det skal vi vel ikke bebrejde de gamle amtsvejsfolk. Selvom vi i dag vel hellere havde set den originale Fr VII milesten stå her. Men så havde vi nok ikke haft en sten med Frederik den 8.'s navnetræk.

Til det nuværende amts ros skal det siges, at denne og andre af de gamle sten i Vejle amt nu er blevet forgyldt og malet op, så de står fint og flot i farverne.

Generalforsamling

Dansk Vejhistorisk Selskabs ordinære generalforsamling 2003 afholdes
torsdag den 27. februar 2003 kl. 14.30 i Vejdirektoratet, Niels Juels Gade 13, København K.
Generalforsamlingen er forbeholdt DV's medlemmer og med dagsorden iflg. vedtægterne.

Umiddelbart efter generalforsamlingen **kl. 16.00 - ca. 18.00** vil universitetslektor Göran Ahlström,

Lunds Universitet, Sverige holde et foredrag med titlen **Infrastruktur og kommunikationer i Sverige under 1700-och 1800-talen.**

Göran Ahlström vill med utgångspunkt i

vissa drag i den svenska prisutvecklingen under 1700-och 1800-talen diskutera utvecklingen av infrastrukturen och kommunikationerna under dessa århundraden. Ahlström beaktar landsvägskommunikationer, kanaler och järnvägar - samt post, telegrafi och telefoni! Göran Ahlström diskuterar kvaliteten i denna infrastruktur samt ställer

frågan om konkurrens eller komplementaritet rätt mellan olika kommunikationsmedel.

Mødet afholdes sammen med Vej- og Byplanforeningen og Selskabet for Historisk Teknologi, HITEK, begge under IDA. Tilmelding til mødet, som er gratis, til IDA's mødetilmelding 33 18 48 18 eller på www.ida.dk/moeder. (CJH).